

A. J. P. VAN DEN BROEK, J. BOEKE en J. A. J. BARGE,
Leerboek der beschrijvende Ontleedkunde van den Mensch.
 Deel I. Geschiedenis der Ontleedkunde, Skelet en Ge-
 wrichten. A. OOSTHOEK. Utrecht. 1922. Prijs. f 8.75.

Van dit leerboek, dat uit vier deelen zal bestaan, is thans het eerste deel, geschreven door den hoogleraar in de anatomie te Utrecht, prof. A. J. P. VAN DEN BROEK, verschenen. De eerste bladzijde na het titelblad draagt de vermelding: De schrijvers dragen dit werk op aan hun leermeester doctor LOUIS BOLK, hoogleraar aan de gemeentelijke universiteit te Amsterdam.

Wie dit nieuwe leerboek slechts vluchtig doorbladert, zal ongetwijfeld den indruk krijgen, dat hier iets buitengewoons tot stand gebracht is. Niet minder dan 280 afbeeldingen zijn in dit 217 bladzijden tellende deel opgenomen. Bijna alle afbeeldingen zijn oorspronkelijk; enkele van hen zijn tekstfiguren, doch de meesten zijn afgedrukt op bijzonder papier en tusschen den tekst gebonden. Doch niet slechts en zelfs niet in de eerste plaats, treft het aantal der afbeeldingen; het is hun hoedanigheid, die het eerst treft. De platen zijn zóó fraai en voortreffelijk, dat zij alleen reeds maken, dat het werk op één lijn gesteld kan worden met de beste leerboeken der ontleedkunde, die in andere talen bestaan. Aan een gevoel van bewondering voor den hier verrichten arbeid paart zich dan ook bij het doorbladeren van het boek een gevoel van voldoening over het feit, dat het mogelijk gebleken is om een dergelijk prachtwerk in de Nederlandsche taal te doen verschijnen. Want, zooals de schrijvers in het voorbericht opmerken, „de oorzaak van het zoo weinig verschijnen van ontleedkundige leerboeken, die in de eerste plaats voor studenten in de geneeskunde bestemd zijn, ligt zeker voor een niet gering deel in het feit, dat voor zulk een boek ruime illustratie eerste vereischte is. De kosten hieraan verbonden, de zeker niet groote verbreiding, die een leerboek in de Nederlandsche taal te wachten stond, zullen schrijvers en uitgevers weerhouden hebben tot een uitgave over te gaan”. Het laatste oorspronkelijke leerboek in Nederland was dat van FLES, dat in 1851 verscheen; het was bestemd voor de studenten aan de militair geneeskundige school; de figuren waren zeer kleine hout-sneden, aan een Engelsch werk ontleend. Het verschijnen van het nieuwe leerboek is dan ook als een gebeurtenis van historische beteekenis voor de ontleedkunde in ons vaderland te beschouwen.

Een bijzondere aanleiding voor hun werk vonden de schrijvers „in den opbloei, dien het ontleedkundig onderzoek in de laatste decenniën onder leiding en invloed van BOLK doormaakt. Elk leerboek draagt naast een algemeen een nationaal karakter. Het is dit laatste, dat ook in dit leerboek tot uitdrukking komt”. Aan de Nederlandsche literatuur hebben de schrijvers dan ook bijzondere aandacht gewijd.

Bij nauwkeurig doorlezen van het thans verschenen eerste deel handhaaft de uitstekende indruk van de eerste kennismaking zich volkomen. Het werk munt uit door helderheid. De indeeling is stelselmatig, de beschrijvingen zijn steeds duidelijk en nauwkeurig, de stijl is vlot. Het is jammer, dat in de bijschriften bij

de platen niet alleen vrij wat drukfouten zijn blijven staan, maar ook, dat er zooveel afkortingen in voorkomen; het gebruiken van afkortingen had m.i. hierin geheel vermeden moeten worden. Ook is het bij het opzoeken niet gemakkelijk, dat de nummers der afbeeldingen op de platen niet steeds aansluiten bij die der tekstfiguren.

Bij de behandeling van het skelet heeft de schrijver zich niet uitsluitend bepaald tot een beschrijving, maar, waar er aanleiding toe bestond, is hij ook op morphologisch belangrijke vragen ingegaan. Den nadruk heeft hij toch steeds weten te leggen op de beschrijving; de theoretische beschouwingen en de variaties zijn dan ook vaak met kleine letter gedrukt. Het is natuurlijk een zaak van persoonlijk inzicht, welke vraagstukken van meer algemeen aard men geschikt en belangrijk genoeg oordeelt om in een dergelijk leerboek kort te bespreken. Hoewel men dus over de keuze der onderwerpen misschien een enkele maal, doch zeker niet vaak, met den schrijver van meening zal verschillen, dwingt de korte en toch duidelijke behandeling ervan steeds bewondering af.

Een afzonderlijk kort hoofdstuk is gewijd aan den vorm van den schedel, met dien verstande, dat hier de punten, maten, hoeken en verhoudingsgetallen vermeld zijn, die in de schedelanthropologie gebruikt worden. Naast, of zelfs in plaats van, deze opsomming had ik gaarne een overzicht gezien van de schedeltypen der rassen, waaruit de Nederlandsche bevolking samengesteld is.

Bijzondere vermelding verdient het voortreffelijke hoofdstuk over de palaeontologie van den mensch. In slechts 11 bladzijden heeft de schrijver daarin een boeiend en afgerond overzicht gegeven van geologie, anthropologie en cultuur.

De leer der gewichten is verdeeld in een algemeene en een bijzondere gewrichtsleer. In laatstgenoemd onderdeel wordt naast den bouw van elk gewricht steeds de functie besproken en de beteekenis van kapsel en banden voor de functie uiteengezet. Door deze wijze van behandeling zal de bijzondere gewrichtsleer zeker in minder slechte reuk bij de studenten komen te staan dan tot nu toe het geval was; in de leerboeken, die zij gewoon zijn te gebruiken, komt het verband tusschen bouw en functie lang zoo goed niet uit.

Dit overzicht zou niet af zijn, indien niet werd gewezen op het inleidend hoofdstuk over de geschiedenis der ontleedkunde. Geen gewoon bestanddeel van een leerboek der beschrijvende ontleedkunde; maar hier zeker op zijn plaats. Want op boeiende wijze vertelt de schrijver o.a., hoe Nederlandsche onderzoekers van oudsher een belangrijke rol in de ontwikkeling van de ontleedkundige wetenschap gespeeld hebben. „Ook in dit opzicht”, besluit hij, „hebben wij jongeren een naam en een traditie hoog te houden”.

Prof. VAN DEN BROEK kan ervan overtuigd zijn, dat hij in de oogen van alle Nederlandsche geneeskundigen en aanstaande geneeskundigen, alleen reeds door het schrijven van dit werk, daarin ten volle is geslaagd.

W. A. MIJSBERG.